

Úřad vlády České republiky

Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny

Zápis z jednání Pracovní skupiny pro oblast vzdělávání Romů

zahájení: pátek 5. 12. 2019, 11:00 hod.

místo konání: **Vladislavova 4, Praha 1, zasedací místnost Fórum**

Přítomni: Albert Gwendolyn, B.A., Cibulková Andrea, Mgr., MBA, Grenarová Renée, PaedDr., Ph.D. et Ph.D., Horváthová Martina, Bc., Kaleja Martin, doc. PhDr. et PhDr., Ph.D., Nyklová Eva, Ing., Šaldová Kateřina, Zapletalová Jana, PhDr.

Omluveni: Brychtová Anna, Mgr., Červeňáková Lada, Mgr., Drahokoupil Štěpán, Ph.D., Fremlová Lucie, Ph.D., Köttnerová Renáta, PhDr., Macků Lucie, Mgr., Pernica Horáčková Jana, Mgr., Šotolová Eva, doc. PaedDr., Ph.D.,

Přizvaní hosté: Pohořelý Svatopluk, Mgr., Faltýn Jaroslav, Mgr. (omluven)

Oddělení kanceláře RZVRM a sekretariátu RVNM: Juhásová Marianna, Mgr. (*tajemnice PS*), Jůnová Klára, Mgr.

Přivítání a zahájení jednání

Předseda pracovní skupiny pro oblast vzdělávání Romů (dále jen „PS“) zahájil jednání PS a přivítal členy PS. Dále informoval členy o nominování nových členek: Heleny Sadílkové, Ph.D., vedoucí romistiky při Katedře středoevropských studií, Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a Mgr. Lenky Gulové, Ph.D., vedoucí Katedry sociální pedagogiky, Masarykovy univerzity. Obě se z jednání omluvily. Předseda PS přivítal a představil hostku Mgr. Kláru Jůnovou, vedoucí Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „kancelář RVZRM“). Na jednání byli přizváni také zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dále představil program jednání, proti kterému nikdo z členů PS neměl námitek.

Informace z proběhlých akcí a plán činností na následující období

Vedoucí kanceláře RVZRM poděkovala členům PS za spolupráci při přípravě kapitoly Vzdělávání Strategie romské integrace 2021 – 2030. Předložení ke schválení Strategie vládou je plánováno na rok 2020. Momentálně probíhají jednání s příslušnými resorty. Dne 25. listopadu 2019 proběhlo úvodní jednání se zástupci MŠMT: Mgr. Jaromírem Beranem, ředitelem kanceláře ministra, Mgr. Jaroslavem Faltýnem, ředitelem odboru předškolního, základního, základního uměleckého a speciálního vzdělávání, Mgr. Ivetou Valachovou, vedoucí oddělení strategií a analýz, Ing. Václavem Jelenem, ředitelem odboru školské statistiky). Z jednání vyplynulo, že MŠMT zašle připomínky ke kapitole do 15. ledna 2020.

Předseda PS požádal vedoucí Mgr. Jůnovou, aby jeho návrh k transformaci současné PS na Výbor pro vzdělávání Romů procesně více ozřejmila. Informoval členy PS, pro jaké důvody iniciuje tuto transformaci a dotázal se, zda se k této věci staví členové souhlasně, nebo mají připomínky. Nikdo z přítomných nenamítal. Předal pak slovo vedoucí, která se vyjádřila k možnosti transformace PS na výbor. Objasnila, že po formální či procesní stránce má výbor na rozdíl od PS svůj statut, členové výboru mohou hlasovat, je trvalý, musí mít zřízenou funkci místopředsedy apod. Předseda PS doplnil, že PS se zřizuje ke konkrétnímu úkolu, na kterém se členové PS podílejí, zatím co existence výboru není vázaná na zadání úkolu. Ten si výbor může zadat ke zpracování sám, následně jej předložit RVZRM. Bylo dojednáno, že vedoucí a předseda PS připraví návrh usnesení a další podklady k projednání transformace PS na výbor s tím, že současní členové PS budou nominováni na členy nově ustanoveného výboru.

Předseda PS informoval o proběhlé schůzce s náměstkem hejtmána Moravskoslezského kraje pro sociální oblast Jiřím Navrátilem, MBA, který je zároveň členem RVZRM. Schůzky se zúčastnila také členka RVZRM Bc. Edita Stejskalová a členka PS Gwendolyn Albert. Obsahem schůzky byla problematika obědů do škol z programu Potravinová pomoc dětem ve vážné sociální nouzi (OP potravinové a materiální pomoci), který administruje MPSV. Podpora se týká rodin, které min. 3 měsíce pobírají dávky v hmotné nouzi. Dále je nutné, aby byla škola zapojena do projektu. Rodiče pak požádají od Úřadu práce potvrzení hmotné nouze, které předají škole. Do programu je možné se přihlásit pouze v rozmezí dvou měsíců (květen, červen). Vzhledem k takto nastaveným podmínkám na podporu nedosáhnou všechny děti, které to potřebují. Některé školy se do projektu nepřihlásí, protože v případě absence dítěte a jeho neodhlášení z oběda musí škola oběd stejně uhradit, ale neobdrží refundaci. V rámci jednání byla diskutována možnost, aby kraj získával počty žáků na základě statistik Úřadu práce, bez nutnosti doložení potvrzení hmotné nouze rodiči a školami. Na příštím jednání RVZRM by měl být tento návrh prezentován náměstkem, kterému při přípravě podkladů nápomocná Bc. Stejskalová.

Dále předseda PS informoval o účasti na konferenci k tématu vzdělávání Romů, kterou organizovala Rada Evropy ve Štrasburku. Konference nepřinesla žádné nové závěry, byla zaměřena spíše na obecná témata inkluzivního vzdělávání, s důrazem na mateřský jazyk dětí a žáků v procesů vzdělávání. Členka PS spolu s předsedou PS navrhnu zpětnou vazbu pro Radu Evropy.

Předseda PS informoval také o účasti na akci MŠMT v rámci OP VVV k problematice Romů, na které členka PS prezentovala své mnohaleté aktivity (vědecko-výzkumné, rozvojové, pedagogické a jiné) v rámci Univerzity Karlovy a poskytla reflexi směrem ke studentům, pedagogům a o možnostech implementace výuky romského jazyka a romských reálií, včetně zájmu z řad studentů. Předseda PS poukázal na dvě linie vysokoškolského vzdělávání. Jedna se týká pregraduální přípravy nejen pedagogických studijních programů, ale obecně studijních programů tzv. pomáhajících profesí, druhá se týká podpory Romů v terciárním školství.

V této souvislosti předseda informoval o návrhu na zapojení člena/ů PS v roli hodnotitelů za ÚV ČR v rámci Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství. Vedoucí kanceláře RVZRM v této věci přislíbila, že bude součinná.

Členka PS informovala o realizaci vzdělávacího modulu Case management ve školské praxi v rámci systémového projektu APIV A a o konání odborného panelu na toto téma. Škola má podle ní všechny podmínky pro realizaci case managementu, protože plánuje, má cíl, organizuje, vede, kontroluje a komunikuje. Case management je chápán jako strukturovaný proces postupů a opatření, který může pomoci řešit problematickou situaci žáka a nastavit prostředí podporující žáka v akademických dovednostech. Na panelu byly prezentovány různé úrovně case managementu, např. na úrovni školy, třídy, prevence, sociální práce, kriminálním prostředí. Do pilotního ověření vzdělávacího modulu bylo zapojeno celkem 15 účastníků z 9 krajů, např. školní metodici prevence, výchovní poradci. NÚV bude doporučeno, aby byla zřízena pracovní skupina, ve které by se pokračovalo v řešení problematických oblastí.

Předseda dále požádal členku PS o informaci ke sloučení NIDV a NÚV a vzniku zcela nového orgánu s názvem Národní pedagogický institut ČR (od 1.1.2020). V návaznosti na to vznesl dotaz, jak členové PS vidí podporu personálního týmu pedagogů prostřednictvím sociálního pedagoga, sociálního pracovníka, asistenta pedagoga, případně školního asistenta. Význam každého jednoho pracovníka ve vzdělávání dětí a žáků je zřejmý, apeloval na mainstreaming ve vzdělávání s odkazem na *specializaci pedagoga na vzdělávání romských žáků*. Tuto pozici by mohly využívat školy s větším počtem romských žáků, přičemž náplní práce v rámci specializované pozice by byla metodická podpora pedagogů, informační a koordinační a jiná činnost v oblasti vzdělávání Romů na škole, na které takový pedagog působí. V rámci diskuze bylo zdůrazněno, že nová pedagogická pozice by vyžadovala změnu zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, včetně příslušné vyhlášky. Bude potřeba nadefinovat kompetence, vzdělávání apod.

Praktická využitelnost výsledků projektu INSCHOOL v kontextu vzdělávání v ČR

Členka PS představila poznatky a zkušenosti z realizace projektu INSCHOOL, který vznikl ve spolupráci Rady Evropy a Evropské unie. Do projektu se zapojilo 5 států (Česká republika, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko a Velká Británie). V současnosti se připravuje navazující projekt INSCHOOL 2. Metodika projektu je založena na *Indexu inkluze*, přičemž cílem je naučit školy, resp. učitele, pracovat s žáky s různými vzdělávacími potřebami a začlenit je do kolektivu. Index obsahuje 2000 otázek a škola si má sama vybrat dílčí oblast, kterou chce řešit. 2 úspěšně zapojené školy z ČR připravily projekty, na základě kterých mohly získat cca 300.000 Kč. Na základě zpětné vazby od škol je problémem pro zapojení do projektu administrativní zátěž.

V rámci diskuze se řešily možnosti šíření informace o zapojení se do navazujícího projektu, např. prostřednictvím RVZRM, MŠMT nebo informačních seminářů organizovaných Radou Evropy. PS by mohla být Radě Evropy v této záležitosti nápomocná. Předseda požádal členku PS o předání zástupcům z RE informace o nabídce PS.

Zpráva ze zjišťování kvalifikovaných odhadů počtu romských žáků v základních školách ve školním roce 2018/2019

Předseda PS se zeptal zástupce MŠMT na vývoj ohledně stanoviska zástupců RVZRM ke zprávě Nadace OSF, Amnesty International a Fóra pro lidská práva k naplňování rozsudku D.H. a ostatní vs. Česká republika. Toto stanovisko si na podzim vyžádalo od místopředsedy RVZRM MŠMT.

Podle zástupce MŠMT bylo stanovisko zástupců RVZRM zasláno na Ministerstvo spravedlnosti, které zastupuje Českou republiku v této záležitosti před Evropským soudem pro lidská práva.

Následně se diskutovalo o metodě sběru etnických dat na školách. Dle předsedy PS definice romství, kterou využívá MŠMT v zjišťování kvalifikovaných odhadů počtu romských žáků, není adekvátní. Tato definice byla vytvořena pro účel výzkumu GAC (Analýza sociálně vyloučených lokalit), proto i její další využití je možné pouze ve výzkumech se striktně definovanými metodologickými parametry. Zároveň se dotázal zástupce MŠMT, zda MŠMT zvážilo možnost realizace výzkumu, v rámci kterého by byl přesně popsán postup zjišťování etnických dat a tím by se eliminovala kritika samotného způsobu sběru dat a jeho interpretace. Někteří členové PS zdůraznili potřebu pokračování ve zjišťování počtu romských žáků metodou kvalifikovaných odhadů na školách. Zároveň se členové PS shodli na tom, že Česká republika potřebuje sbírat data o situaci romských žáků ve vzdělávání, a to zejména z důvodu plnění mezinárodních závazků (naplňování rozsudku D.H. a ostatní proti České republice, infringement Evropské komise).

Podle zástupce MŠMT je stávající metoda zjišťování počtu romských žáků, včetně použité definice, adekvátní, zaběhlá a MŠMT v ní hodlá pokračovat. Realizace sběru dat tímto způsobem je legální a nepředstavuje pro ředitele škol riziko, ačkoli některé školy se sběrem nesouhlasí. O sběru dat externím subjektem MŠMT neuvažuje.

Podle členky PS mohou být data vykázána řediteli škol zavádějící, protože neexistuje podrobná metodika identifikace romského žáka. Ohledně možnosti upřesnění nebo změny metodiky navrhla kontaktovat ředitele odboru školské statistiky, analýz a informační strategie MŠMT, který je zodpovědný za zpracování dat vzešlých ze sběru kvalifikovaných odhadů na školách.

Spádovost mateřských a základních škol – vymezení školských obvodů a předávání informací o zápisu do povinného předškolního a základního vzdělávání ve vztahu k romským dětem a žákům

Zástupce MŠMT vysvětlil, že v případech segregace na školách MŠMT spolupracuje s Ministerstvem vnitra. Vzájemně si poskytují data a v případě důvodného podezření na segregaci může MV pozastavit platnost vyhlášky obce, která stanovuje spádové obvody škol.

Jedním z problémů, který se v souvislosti se školskými obvody řeší, je jejich překrývání. V praxi to znamená, že část dětí žijících v obci, resp. jejich zákonných zástupců, si může vybírat spádovou školu. Tento stav je nejasný a nesrozumitelný nejenom pro zákonné zástupce dětí, kteří nemají jasno, ve které MŠ/ZŠ mají zajištěné povinné předškolní a základní vzdělávání, ale také pro ředitele MŠ/ZŠ. Ředitel by měl akceptovat každé dítě/žáka, který má trvalý pobyt v překrývajícím se školském obvodu, což může být vzhledem k počtu dětí/žáků nerealizovatelné. V této souvislosti v případě některých škol dochází k losování škol o žácích. Podle zástupce MŠMT tento způsob MŠMT nedoporučuje, ale zákon to nezakazuje. V tomto případě by měl být přerušen zápis a zřizovatel by měl upravit školský obvod.

V rámci diskuze se předseda PS dotázal, jakými způsoby školy realizují zápisy žáků do 1. tříd a zda existuje zcela konkrétní návrh možností, způsobů, jak zápis realizovat. Zástupce MŠMT reagoval, že předávání informace o zápisu podle školského zákona je v kompetenci ředitele MŠ/ZŠ a tuto informaci má zveřejnit způsobem v místě obvyklým. Předseda svůj dotaz konkretizoval a poukázal na situaci, kdy jiné neškolské subjekty počítají s předáváním některých informací v romštině. A to z důvodu, že Romové tvoří značnou část jejich klientely. Romské dítě přicházející do školy a stejně tak jeho rodiče by školu jako výchovně vzdělávací instituci vnímali zcela jinak, pokud by například dítě u zápisu dostalo obrázek s romskou tematizací a s říkankou či přivítáním v jeho mateřském jazyce.

5. Různé

Zástupce MŠMT byl dotázán na to, jak MŠMT zohlednilo *Doporučení Pracovní skupiny pro oblast vzdělávání Romů k úpravě dotačního programu Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol*, které bylo MŠMT zasláno koncem srpna 2019. Zástupce MŠMT přislíbil, že zašle písemnou odpověď.

Předseda PS zdůraznil, že v rámci úkolu pro členy PS „Rámec koncepce ke zkvalitnění školního vzdělávání romských dětí, žáků a studentů a zajištění rovného přístupu v jeho uskutečňování“, tzv. „PPPP“ úkol, je potřeba popsat problémy v jednotlivých oblastech a navrhnout možná řešení. Koordinátoři pracovních skupin budou kontaktovat členy PS, kteří projeví zájem o zapojení do pracovní skupiny, kterou koordinují. Pokud někteří členové PS neví, k jaké skupině patří, měli by kontaktovat koordinátora skupiny, do které by se chtěli zapojit. Seznam koordinátorů:

- koordinátorka E. Nyklová – pracovní skupina k tématu PROFESE PEDAGOGA A KVALITA JEHO ODBORNÉ PEDAGOGICKÉ PRÁCE
- koordinátorka L. Červeňáková – pracovní skupina k tématu ŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A ŽÁKŮ
- koordinátor M. Kaleja – pracovní skupina k tématu VYSOKOŠKOLSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Na dalším jednání PS budou koordinátoři informovat ostatní členy PS o stavu prací na zadaném úkolu.

Předseda PS informoval členy PS o tom, že další jednání bude v novém roce, o termínu se bude hlasovat prostřednictvím Doodle.

Zpracovala: Marianna Juhásová, *tajemnice PS*

Za správnost: doc. PhDr. et PhDr. Martin Kaleja, Ph.D., *předseda PS*